TILBAGEBLIK

af Niels Sigsgaard

1. Del 1942 - 1982

TILBAGEBLIK

I 2012 forlod jeg tegnestuen Nøhr & Sigsgaard, og fik dermed både tid og behov for at reflekterer over det forgangne. Jo ældre du bliver, jo mere fylder fortiden - og fremtiden tilsvarende mindre.

En række tilbageblik mere end en dagbog, enkelt-episoder fra et langt liv...

Det blev til to bind, også fordi mit liv har delt sig i to halvdele.

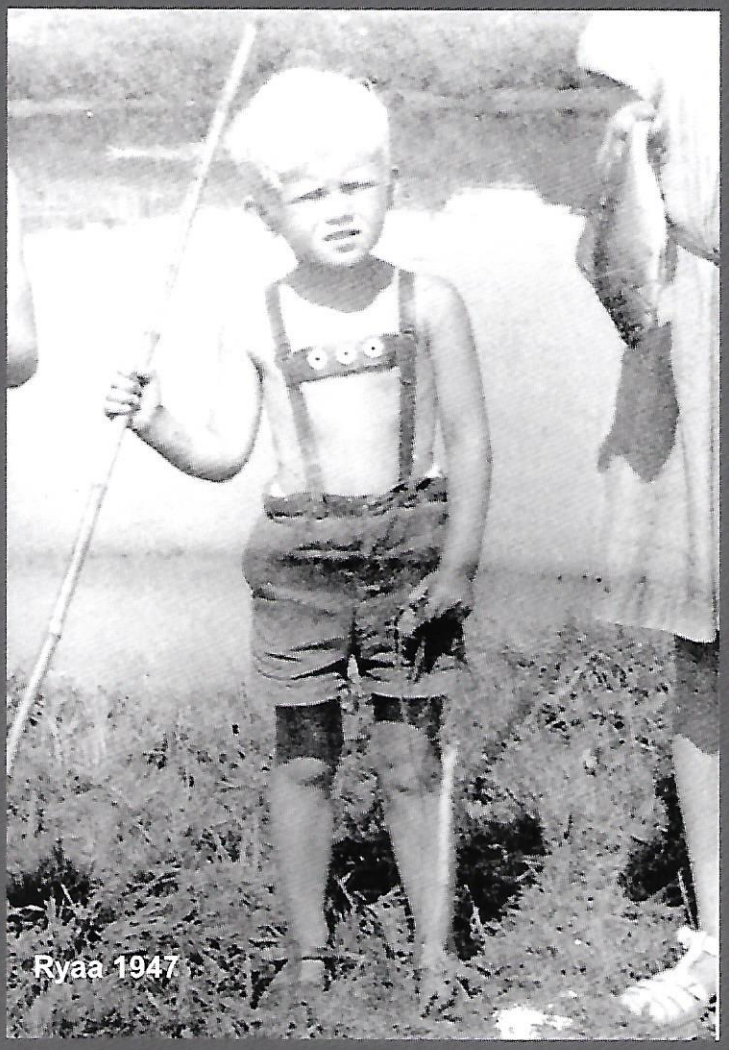
1. Del: 1942-1982 :

Min barndom og første ægteskab med bolig i Skovshoved.

2. Del: 1982-2020 :

Mit andet ægteskab og livet i Københavns indre by.

Niels Sigsgaard - København marts 2020

Ryaa 1947

80 01139 68068 4

TILBAGEBLIK

1. Del 1942-1982

Niels Sigsgaard - marts 2020

INDHOLD:

Indledning	2	Thomas	36
Mine forældre	3	USA	37
Mor	3	Skovshoved	44
Far	6	Ditte	46
Opvækst	12	Thylejren	47
Elmevej	16	Srandvejen 363	48
Sommerferierne	23	Nyt - gammelt	50
Indien	24	Rasmus	52
Dorthe	28	Skovshoved Havn	55
Holte Gymnasium	30	Rejserne	56
København i 60'erne	33	Bofællesskab	57
Et sted at bo	34	Eksit Dorthe	58

INDLEDNING

Som så mange andre har jeg ofte savnet et nærmere kendskab til min fortid, mit fædrene og mødrene ophav om man vil. "Har savnet" er måske lidt højttravende sagt, men så i hvert fald "været nysgerrig efter".

Som pensionist har jeg nu både tid til, og måske navn-lig behov for, at reflekterer over det forgangne. Jo ældre du bliver jo mere fylder den - fortiden, og fremtiden til-svarende mindre.

"Livet forstås baglæns, men må leves forlæns" som Kierkegaard så snusfornuftigt har formuleret det. En slags forsinket dagbog kunne jeg kalde dette værk, og derfor med de indlysende begrænsninger, som ligger i at vi husker det gode og fortrænger skyggesiderne.

Hertil kommer, at det du husker mange år senere, altid bærer præg af en solid portion - hvad kan man kalde det - velovervejning? - Eller sagt med byggematadoren Kurt Thorsens ofte citerede ord: Set i bagklogskabens ulideligt klare lys.

Jeg har valgt at skildre det forgangne som en sammen-blanding af ord, tegninger, udklip, foto, noter osv., en fremstillingsform, jeg som arkitekt har benyttet mig af gennem et langt liv.

Hvornår startede det hele?

Nærmere betegnet en vinternat i november 1942 midt i København, ja faktisk på Kunstindustrimuseet, det da-værende Frederikshospital, og hvor der under krigen var en fødeklinik.

Årets isvinter var startet for fuld udblæsning med snefog og ret så ufremkommelige gader. Turen fra rækkehuskvarteret Emdrupvænge til Bredgade måtte, i mangel af benzin, ske med taxa, drevet af en gasgenerator med bøgetræs-brændsel.

Det var altså midt under anden verdenskrig, medens slaget ved Stalingrad rasede og klodens fremtid stod på spil. Nøjagtig på det tidspunkt, natten til d. 19. november, be-gyndte slaget ved Stalingrad, der for alvor vendte Nazi-tysklands krigslykke. Jeg har ofte brystet mig af, at det lige siden er gået fremad på jordkloden. En fremgang - med visse setback's - som er forsat lige til i dag 2020. (se note).

Shellhuset blev bombet i marts 1945

Hvornår begynder du at kunne huske? Alle, tror jeg, kan "huske" særligt dramatiske eller morsomme oplevelser fra deres aller tidligste barndom, men det er ofte op-levelser, genfortalt senere af forældre, ældre søskende, venner eller bekendte.

For eksempel har jeg et helt tydeligt billede af en mod-standsmand, Paul Borking, som havde søgt tilflugt i vores rækkehus i Emdrup efter at være sluppet levende ud af det bombede Shellhus. To billeder, faktisk: I det første ser jeg en en mand dækket af hvidt støv, og som min mor lukker ind i vores badeværelse. Det andet er af ham liggende i vores badekar, og hvor vandet var farvet "helt rødt" af blod fra et sår på hans højre arm. Da Shellhuset blev bombet i marts 1945 ville jeg på det tidspunkt kun have været 2 1/2 år og det sandsynlige må være, at jeg senere har hørt mine forældre berette om mig - stående i døren....

En anden episode står også tydeligt for mig, et øjebliksbille-de, som jeg ikke mener at have fået fortalt senere: Det må have været i krigens sidste dage, luftværnssirenen var igang, og hvor jeg, sammen med mine søskende og en undulat i bur, af vores hushjælp fru Sørensen var blevet anbragt be-skyttet under bordet i vores køkken, som lå i en høj kælder...

Note (Wikipedia): Operation Uranus, Soviet forces of-fensive at Stalingrad: At 07:20 (Moscow time) on 19th. November 1942 Soviet forces on the northern flank of the Axis forces at Stalingrad began their offensive...

Mine forældre

Hvor kommer jeg fra?

Mine forældre, jo - og da også mine bedsteforældre, men så kan jeg ikke meget mere. Går vi blot et par generationer tilbage, så bliver kendskabet til vores forfædres liv normalt reduceret til nogle få navne og årstal. Alligevel kan man, jeg kunne i hvert fald, kom-me langt tilbage i tiden, selv når vi snakker direkte personlig kontakt. Her er et eksempel, som jeg gerne refererer til:

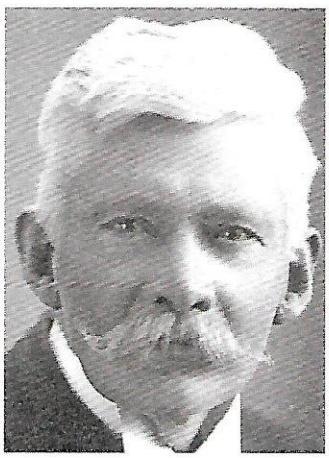
Dorthes oldemor blev født i 1864 (!) Da hun som 97-årig (1961) kom på hospitalet med en brækket hofte besøgte vi hende et par gange. Hun, der stadig var ganske frisk i hovedet, kunne fortælle mig (19 år) om sin barndom på Amager. Blandt andet om, hvordan hun og hendes familie en gang om året kørte i hestevogn helt til Dyrehaven i Klampenborg, en heldagsudflugt, som hun levende fortalte mig om. I dag skriver vi **2020.**

Når jeg i det følgende fokusere på "hvor jeg kommer fra", så bliver det mest om mine forældre og deres opvækst. Både min mor og far har levet et liv, hvor de er endt milevidt fra deres oprindelige udgangspunkt. Det gælder nok ikke så få fra deres generation, men hvad det mere konkret skyldtes, kan være ret svært at få rede på. I deres tilfælde vil jeg mene, at det var kvinderne i familien, min mormor og farmor, der var de stærke: At deres børn skulle nå videre, end dem selv.

MIN MOR

Som skik og brug var, blev min bror som den førstefødte opkaldt efter farfar, Poul Sigsgaard, og jeg så efter min morfar, Niels Mortensen (senere Ejerskov). Han blev født i 1864 og døde i 1943 da jeg endnu ikke var fyldt et år.

I den første del af sit liv boede han syd for Ålborg, nærmere betegnet Skørping, hvor han arbejde som kommis i en ret stor købmandsforretning. Han forelskede sig i en smuk 11 år yngre pige, Anna (Johansen), som senere skulle blive min mormor. Hans arbejde som komis og dertil hørende indkomst var ikke tilstrækkelig til ægteskab, og "uheldigvis" resulterede deres forelskelse i det, dengang helt uacceptable, at mormor blev gravid.

Min morfar, Niels Mortensen (senere Ejerskov).

Selv i mit meget frisindede barndomshjem var det en episode, som mor først indviede mig i, da jeg var voksen. Som den unge pige "i ulykkelige omstændigheder" måtte mormor flytte alene til København, og først efter at have født en datter, moster Kamma, kunne hun vende tilbage igen til min morfar og Skørping.

Han havde efterhånden fået sparet så meget op (arvet?), at han kunne overtage købmandsforretningen og udvide den til en større landhandel. Nu kunne de endelig blive gift, og fik i hurtig rækkefølge yderligere 6 børn:

Verner, Erling (der døde, kun tre år gammel), Erla, Ellen, John og til sidst min mor, Ingeborg Elisabeth, lille Ingse, som mine mostre og onkler altid kaldte hende..

Jeg kender ikke de nærmere omstændigheder til, hvorfor mormor og morfar måtte flytte fra den store købmandsgård i Skørping på et tidspunkt, hvor mor kun var få år gammel. Det lidt jeg ved, er dog følgende:

Som en stor landhandel udgjorde mange af dens kunder bønder fra de omkringliggende gårde, og deres overlevelse afhang af at kunne skaffe tilstrækkeligt med foder, såsæd m.v. Morfar havde givet mange af de dårligst stillede husmænd store kreditter, og kort efter udbruddet af første verdenskrig "gik han fallit", som mor udtrykte det.

Det var nok fra mormor, at mor havde sit smukke, næsten aritokratiske udsende.

Det var en barsk tid de gik i møde. Uden en øre på lommen måtte familien med seks børn søge til Ålborg, hvor de boede i en lille lejlighed uden eget toilet eller ordentlig opvarmning.

Den høje arbejdsløshed i mellemkrigstiden gjorde det ikke nemmere, men det lykkedes for min morfar at få timer som nattevagt på Ålborg skibsværft, og mor har fortalt, hvordan han altid havde bøger med, både skøn- og faglitteratur, især naturfag.

Alle i familien bidrog til et liv, der på trods af reel fattigdom var præget af en stræben efter humanistiske og intellektuelle værdier (som mor siden beskrev det). Børnenes skolegang blev prioriteret højt, og alle måtte hjælpe med til at det kunne ske.

Som jeg har forstået, så var det ikke mindst mormors ambitioner, der førte til, at de alle fik en videregående uddannelse. Det var dengang noget ret så uhørt i de laveste sociale lag, som familien økonomisk tilhørte.

Mor har på sine gamle dage stolt fortalt om den viljestyrke og det sammenhold, der var nødvendig, for at de kunne nå dette mål:

Alle vi børn tog job efter skoletid allerede fra 8 - 9 års alderen, og mor (mormor) tjente ved, til langt ud på aftenen, at lappe tøj og stoppe strømper for folk i det daværende Ålborgs arbejderkvarterer.

Sociale kæmpespring

Og blev de ambitiøse mål nået? Ja, og i bemærkelses-værdig høj grad: Morbror Verner endte som koncern-direktør for Ålborgs største bankkæde, Nordjysk Bank, og John blev direktør på Ålborg skibsværft. Begge steder var de begyndt som bydrenge og havde så uddannet sig videre ved siden af.

Deres søstre, moster Ellen og min mor Ingeborg, blev beg-ge læreruddannet og giftede sig med henholdsvis forstan-deren på Ranum Seminarium, Mogens Høirup, en kendt personlighed i mellemkrigstidens kulturpolitiske debat og min far, som jeg nok skal vende tilbage til.

Jeg mindes i øvrigt, at moster Ellen - som jeg de seneste år ordnede økonomi for - fortalte, at Verner, efter han som helt ung havde fået fast arbejde i banken, lånte hende penge til læreruddannelse. Faktisk nævnte hun et beløb på 10.000 kr., en ret anseelig sum i datidens mønt, og som hun gerne så han fik tilbage. Jeg nævnte det for ham da han fyldte 100 år, men det ville han ikke høre tale om det. "Det er jo så lang tid siden" - og det var det da.

Mor blev af sine søskende, og senere af far, altid kaldt "lille Ingse". Ikke fordi hun var særlig lav (ca. 170), men fordi hun var den yngste, ret spinkel og - måske - lidt svagelig. I hvert fald fik hun smitsom tuberkulose kort efter hendes læreruddannelse og var meget syg med et efterfølgende langt sanatorieophold. Tuberkulosen medførte, at hun ikke fik mulighed for at undervise, noget jeg ellers er sikker på, at hun, med sin rolige og tillidsvækkende natur, ville have været god til.

Nu jeg er ved min mors familie, så besidder den en anden egenskab (og som jeg gerne vil arve!): De er alle blevet ret så gamle, ja specielt morbror Verner og moster Ellen:

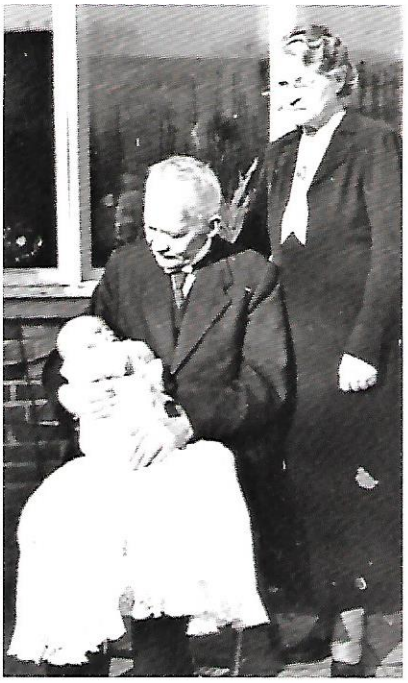
Verner blev 103 år og var aktiv til det sidste - boede alene i sin villa i Ålborg og cyklede selv til købmanden flere gange om ugen. At han var kendt i Ålborg for sin høje alder, det har jeg en historie om: Få år før hans død var jeg i dommer i en arkitektkonkurrence om byens nye skøjtestadion. Jeg kørte i taxa fra lufthavnen med chauffør, der snakkede løs på klingende Ålborgensisk, sin - tror jeg - pakistanske herkomst til trods. Jeg nævnte mine familierelationer til Ålborg, herunder, at min morbror lige var fyldt 100 år. "Nå, mener du Verner" svarede han, "Ja ham kender jeg da godt, det er ham på 100, der cykler til købmanden."

Og moster Ellen, 102, også åndsfrisk langt ind i hendes høje alder. Jeg mindes blandt andet hvordan hun svarede Roskildes borgmester, da han havde ønsket at komme forbi og hilse på til hendes 100 års fødselsdag: *Jeg sagde pænt nej tak til ham - jeg kender ham jo ikke.*

Mor var hjemmegående og hende, der oftest traf de væsen-tlige beslutninger i familien - "chefen", som far lidt drilsk kaldte hende. Når jeg ind imellem har betegnet hende som "en reserveret og fin dame", så drejede det sig alene om hendes ydre. I sin væremåde var hun altid beskeden og "på lige fod".

Et lille eksempel: Lige fra jeg blev født, har vi haft en hushjælp en gang om ugen til rengøring mv.: Fru Sørne-sen i Emdrupvænge og fru Petersen på Elmevej. Jeg opfat-tede dem som gode bekendtskaber og aldrig som "ansatte".

Far fortalte tit med et smil, at mor altid gjorde rent inden de kom, for der skulle jo se pænt ud. Først ret sent, efter jeg var flyttet hjemmefra, fandt jeg ud af, at fru Petersens mand allerede i 60'erne var blevet direktør i et stort bilfirma i Hillerød. Så kunne direktørfruen og professorinden gå sammen og hygge sig med rengøringen, som far senere udtrykte det.

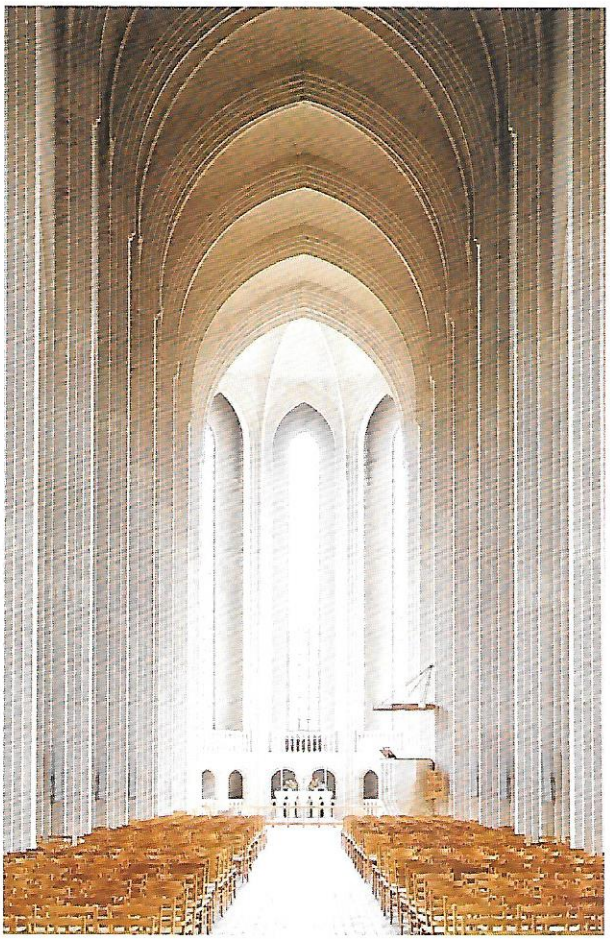
1943. Mig i dåbskjole med mormor og min morfar, som jeg er opkaldt efter. Han skulle på sit dødsleje samme år have sagt: Det jeg mest vil savne er at se Niels vokse op...

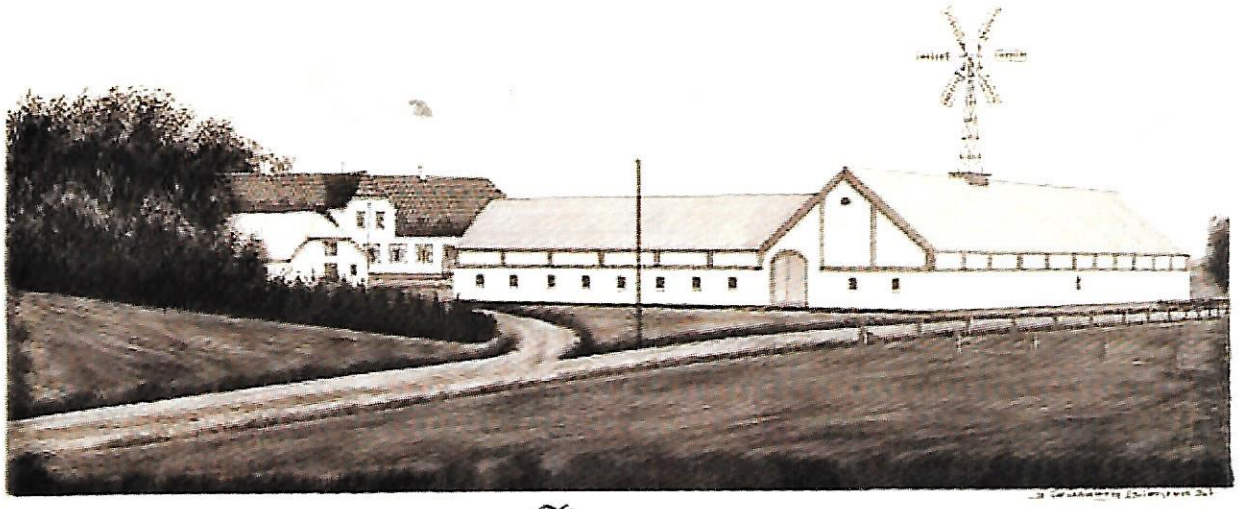

Mor blev af mange betragtet som en smuk kvinde. Om det var barndommens fattigdom eller noget medfødt ved jeg ikke, men hun har somsagt altid udstrålet en tilbageholdende - ja næsten aristokratisk - fremtoning, dette nok til dels i kontrast til min fars mere folkelige og ligefremme væremåde. Jeg mindes ikke at have hørt hende råbe eller skælde ud, og følelser var bestemt noget hun holdt tæt ind til kroppen. Det lå nok til dem begge to, for eksempel har jeg aldrig set dem kysse hinanden, hvilket måske nok kan undre, for deres ægteskab var uden tvivl meget lykkeligt.

Som far udtrykte sig: Når noget er grundlæggende selvfølgeligt (her deres kærlighed til hinanden), så behøver du ikke at gå rundt og skilte med det... Eller lidt mere provokerende: Hvis du først begynder at komme hjem med blomster til konen, så er det fordi, der er noget galt...

Som arkitekt er jeg faktisk ret stolt over, at være døbt i den dengang nyindviede Grundtvigskirke. P. V. Jensen Klint vandt arkitektkonkurrencen i 1912-13, men den stod først helt færdig i 1940. Jeg, og mange arkitektkollegaer, regner kirken for at være det måske smukkeste danske bygnings-værk i det 20. århundrede.

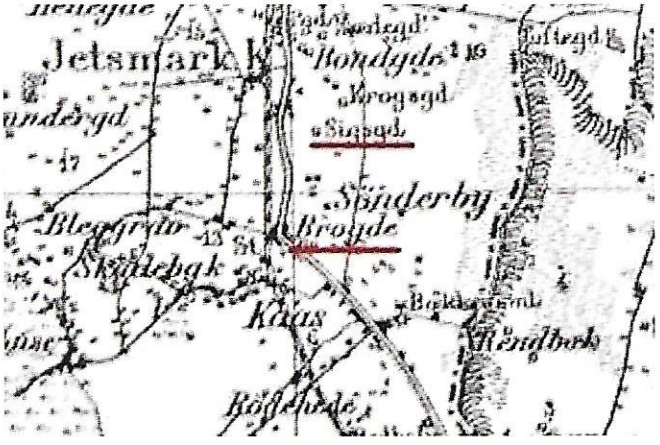

Sigsgaard."

MIN FAR

Hans barndom i Vendsyssel

Far voksede op i det mørke nordjylland på Østergaard, beliggende i Jetsmark Sogn tæt ved stationsbyen Kaas.
Selv om slægtsgården Sigsgaard var overgået til hans storebror, blev min farfar, Poul Sigsgaard, også regnet som del af sognets snævre kreds af storbønder.
Han giftede sig med Marie Brogaard, datter af Thomas Brogaard, den velhavende ejer af Østre Brogaard.
Sammen købte farmor og farfar Østergaard, en stor og driftig gård med over 70 tønder god landbrugsjord.

Højskolen

Far og hans to søskende voksede op i, hvad der den gang må have være et meget frisindet hjem. Min oldefar, Jens Christensen Sigsgaard, havde som ung været elev på Christian Kolds højskole i Dalum, "et ophold der kom til at præge ham for livet", som farbror Jens har fortalt.
Både farmor og farfar havde ligeledes været på højskole, farfar på Vraa højskole og farmor, mere usædvanligt, på Grundtvigs Højskole i Lyngby, nord for København.
Som min farfar mange år senere, og med jysk lune, har fortalt: Christen Kold var jo den rigtige højskolemand, ikke ham Københavneren Grundtvig.

Når jeg senere søger efter baggrunden for min fars radikale skift fra bondesøn i Nordjylland til kulturradikal kommunist i 30ernes København, så tæller farmors ophold på Grundtvigs Højskole og den fritænkning hun der mødte, helt sikkert med.
Højskolen flyttede senere til Hillerød, hvor jeg mange år senere fik til opgave helt at om- og nybygge den. Det ville helt sikkert have glædet farmor.

Far, farbror Jens og faster Maren fortæller om deres barndom i bogen "Barn af Vensyssel":

Vi er i høj grad børn af Vensyssel. Praktisk talt alle vore forfædre og formødrepå fars og mors side, helt tilbage til 15-1600 tallet, er født og opvokstet i Vend-syssel. Man kan roligt sige, at i rent geografisk hen-seende har det været en stabil familie. Mors hjem Øster Brogåård, er gået i arv fra far til søn i hvert fald siden 1600-tallet og op til vore dage.
Fars slægt er beskrevet i bogen "En Vendelboslægt" 1949. Her kan man f.eks. se, at vores stamfædre har haft navne, der går igen, fra 1500 tallet lige op til vore dage.

Farbror Jens, lillesøster Maren og far.

Far på den hestetrukne slåmaskine og farbror Jens, der binder neg.

At farmor var en stærk kvinde understrejes af følgende beretning: Privatbanen Hjørring - Løkken – Aabybro blev oprettet i 1913, og farfar sad senere i Privatbanernes bestyrelse. Kaas som stationsby blev en vigtig faktor i lokalsamfundet, og far har fortalt om jernbaneterrænet som en spændende, men også farlig legeplads:

Farmors bror var, af ikke nærmere oplyste årsager, blevet påkørt af toget og dræbt på stedet. Ifølge far, blev hans stærkt lemlæstede krop bragt til Østergård, og båret ind på det store anretterbord i bryggerset. Her ordnede hans søster (farmor) selv det maltrakterede legeme så godt hun kunne. "Han skal da se pæn ud i kisten" var hendes eneste kommentar bag efter...

Far betegnede tit sin opvækst på landet som væsentlig for det, der senere dannede baggrund for hans holdninger til børneopdragelse. I barndomshjemmet herske-de ikke en såkaldt fri opdragelse, ofte misforstået som manglende opdragelse. Nej, snarere til noget man kunne betegne som frihed under ansvar, med fælles sociale forpligtelser, basseret på gensidig tillid...

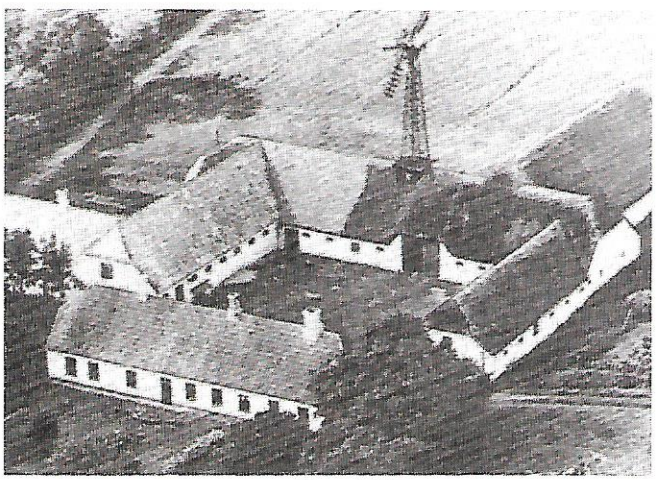
Et eksempel: Som 10-12 års drenge var far og lillebror Jens kravlet op i gårdens høje mølle på taget af laden. To tredjedele oppe i møllens jerngittertårn turde Jens ikke kravle højere. Thomas fortsatte som storebror, og netop da han nåede toppen og med let skælvende ben rejste sig i fuld højde, trådte farfar ud fra stalden.

Ser du etter noged i Aalborg (ca. 20 km væk) bette Thomas? råbte han op til dem. Nej pep Thomas. *Så tøs a do sku siæt da nied,* hvorefter farfar vendte sig om, skråede over gårdspladsen ind i stuehuset, uden at se efter, hvad der videre hændte.

Det at være vokset op på den store gård i Vend-syssel prægede somsagt hele min fars liv. En verden han elskede, med dens nærhed og befriet for det modene samfunds fremmedgørende kompleksitet.
Til bror Jens' 60 års fødselsdag skrev han et digt om deres fælles barndom. Her første vers:

De Blå Bjerge

Der ligger et land langt borte,
meget langt borte
bag ved tidens og travlhedens hav.
Der er gyldenlak og æbletræer i haven,
og der er røde radisser,
som vi selv har sået.
De smager af lange dages solskin
og af sjældne frugter,
der ikke kan gro i vores have...

Hjemmet i Kaas.

Kommunist og kulturradikal i 30ernes København...

Det vakte givet ikke min farfars begejstring, at hans to eneste sønner, Thomas og lillebror Jens, efter endt realeksamen, begge fravalgte Østergaard for at flytte fra Vendsyssel helt over til København.
Endnu mindre, at de her uddannede sig til at blive landets første psykologer og, som vidner til 30'ernes store fattigdom, samtidigt meldte sig ind i DKP...

Hvorfor far og hans bror Jens? Ja, min fars kommunistiske fortid var noget af et spørgsmål, ikke mindst for mig, opvokset i den kolde krigs skygge. Hverken jeg eller de mange, der kendte ham personligt, opfattede ham jo som politisk radikal.

Jeg tror man skal tilbage til hans opvækst i Nordjylland. I sidste halvdel af 20'erne og starten af 1930'erne rammes Danmark, ligesom resten af den vestlige verden, af en dyb økonomisk krise.

Tørvegravere i Store Vildmose

Jetsmark sogn, hvor min farfar var Sognerådsformand, omfattede byerne Kaas og Pandrup samt Store Vildmose, hvor der skete en omfattende tørvegravning. Tørvegravere og deres familier holdt til i Moseby, ca 4-5 km fra Kaas, og der var kolossale sociale forskelle mellem sognets 15 – 20 gårdejere og deres privilegerede børn, og så tørvegraverne og deres familier. Nordjylland blev i mange år betegnet som en arbejdsløshedsø, og ledigheden ramte ikke mindst disse løst ansatte sæsonarbejdere hårdt, med underernæring og sygdomme til følge.

Fattighjælp var der ikke meget af, men op mod jul har far fortalt, hvordan de på Østergaard ydede støtte i form af mad og diverse tøjindsamlinger. Der blev bagt brød i ret store mængder, og "julegrisen", en stor gammel udtjent so, blev slagtet på gårds-pladsen. Her samledes egnens fattigste familier med mange børn, og de fik hver "et stort brød og stykke sopatteflæsk", som far kaldte det. Det var de børn far og farbror Jens gik i landsbyskole sammen med, og som de havde lært, ikke at føle sig hævet over.

Om kulturradikalismen

Her fra Gylendals Den Store Danske: ...Som bevægelse og kulturmiljø fik kulturradikalismen farve af sin alliance med reformpædagogik, revy, jazz og anden ny kunst og af personligheder og skribenter som Kjeld Abell, H.C. Branner, Otto Gelsted, Mogens Klitgaard, Frederik Schyberg og Knud Sønderby, malere og tegnere som Ib Andersen, Hans Bendix, Flemming Bergsøe, Svend Johansen, Vilhelm Lundstrøm og Arne Ungermann, teaterfolk som Per Knutzon, Lulu Ziegler og Liva Weel, komponisten Bernhard Christensen, pædagoger som ***Thomas Sigsgaard*** *og C.C. KraghMüller, forskere som Elias Bredsdorff, Mogens Fog, Jørgen Jørgensen, Villars Lunn og Sven Møller Kristensen - foruden altmuligmanden Poul Henningsen.*
Kulturradikalismen fik klar indflydelse inden for børneopdragelse og pædagogik, men også inden for historie-skrivning, kultur- og samfundsdebat, i organisationer og institutioner, på kultur-, skole- og seksualpolitik, på byplanlægning og boligbyggeri.
- Et godt selskab at være nævnt iblandt, må man sige.

Lærervikar på Nørrebro i starten af 30'erne.

En af de historier, som far holdt allermest af, tilhører hans første tid som ung vikar på det mørke Nørrebro, Jagtvejens Skole tror jeg det var. Det var en barsk tid her i trediverne, og skolebørnene kom fra hjem, præget af arbejdsløshed, fattigdom og druk.

Han startede med at vikarierer som klasselærer for en pigeklasse i underskolen, og - som jeg husker det fortalt - måtte han efter et halvt års tid til en slags prøve for at blive fastansat lærer. Her skulle han i en klassetime, overværet af skoleinspektøren og en ældre fastansat kolega, dokumenterer sine lærerevner, både i disciplinær og undervisningsmæssig henseende.

Han har nok været ret populær hos eleverne, for efter at have fortalt klassen, hvad det gik ud på, havde alle opført sig ovenud eksemplarisk da dagen oprandt. Han havde også grundigt instrueret dem i det fag, som timen skulle omhandle, regning, herunder navne på de svære brøker... Et ettal over- og et total under stregen kaldes "en halv". Et ettal over- og et tretal under: "en tredjedel" osv..

På selve dagen gik alt fint, lige indtil de kom til det med brøkerne. Min far begyndte forsigtigt at skrive 1/2 på tavlen. "Er der nogen, som kan sige mig hvad sådan en kaldes?", spurgte han. Otte-ni af klassens ca. 30 piger rakte begejstret fingeren i vejret: "En halv" kunne den adspurgte glædestrålende fortælle. Så kom 1/4, hvor de oprakte hænder var nede på fem-seks stykker: "En fjerdedel", fint!. Ved 1/6 var der kun to, og ved 1/8 var der ingen...

Pinlig tavshed, og eleverne måtte langsomt se i øjnene, at de var i færd med at miste deres unge flinke lærer, "ham der talte sammen med dem og ikke råbte"...

Men så var der en lille pige, som til alles overraskelse forsigtigt rejste sig. Hun hørte ikke til blandt de kvikkeste i klassen og derfor nok en, som far havde taget sig lidt ekstra af. Med sagte bævende stemme sagde hun: *"Vi kunne kalde den Viola"...*

"Det er da et rigtig fint navn" havde far rosende svaret pigen, og skrev VIOLA op på den sorte tavle med store bogstaver.

Far elskede som sagt historien, og beretningens afslutning blev altid ledsaget af et skævt smil og lidt fugtige øjne. Om det var den dag han blev ophøjet til fastansat lærer ved jeg ikke, men det var det nu nok.

At far gjorde et positivt indtryk på mange, fremgår tydeligt af følgende citat fra maleren Herman Stilling's bog: **En dreng ved navn Herman.**

Den har noget med førnævnte historie at gøre, idet den omhandler Stillings barndom på det mørke Nørrebro. Om skoletiden skriver her han bl.a.:

...I mange år bad jeg en aftenbøn, som var meget enkel. Det var i midten af trediverne, og alle var arbejdsløse, i hvert fald dem vi kendte. Jeg bad ikke om det daglige brød eller legetøj, jeg bad kun om en ting, og det var at samtlige lærere på min skole ville blive ramt af lynet, eller kørt ned af sporvogne.

Men min bøn blev aldrig hørt, og jeg mistede min barnetro. En enkelt lærer holdt jeg dog uden for min aftenbøn, det var en ung vikar. Vi havde ham kun i kort tid, han talte pænt til os. Han hed Thomas Sigsgaard..

Besættelsestiden

Jeg så ikke meget til far i min tidligste barndom. Under besættelsen deltog han i modstandsbevægelsen, meget af tiden "under Jorden" som det hed. Som pacifist deltog han ikke i den væbnede modstand, men bl.a. som medudgiver af det illegale blad "Frit Danmark".

Jeg har senere beundret, at han efter krigen tog til det krigshærgede Tyskland for Røde Kors, og hvor han som børnepsykolog hjælp til i store lejre med tusindvis af hjemløse og - for manges vedkommende - forældreløse tyske børn. Far fortalte senere om en episode, der i særlig grad havde brændt sig fast i hans bevidsthed:

En dreng på 10-12 år var indlagt på et nødhospital uden for det totalt udbombede Hamburg. Hans far var blevet dræbt ved fronten nogle år før, og moderen, sammen med to søskende, havde mistet livet kort før krigens afslutning, da deres beboelsesejendom var blevet udslettet ved et af byens utallige luftbombardementer. Her var drengen selv blevet hårdt såret og havde blandt andet mistet et ben. Som børnepsykolog var fars rolle at få genskabt bare et minimum af livsglæde og tro på en eller anden fremtid.

Da han sad ved sengekanten og lyttede til drengens fortælling om krigens gru svigtede hans professionalisme imidlertid for en gangs skyld, og et par tåre begyndte at trille ned af hans kind. Drengen så det, lagde sin hånd oven på fars og sagde, vel for at trøste ham: *"Aber du Thomas, das leben gehts doch immer weiter"...*

Når et eller andet senere gik helt skævt for os privilegerede børn i Holte, så mindede far os om drengens ord.

Far taler her efter befrielsen som repræsentant for modstandsbevægelsen, august 1945

I fars arbejdsværelse husker jeg en skuffe, hvor han i årene efter krigen gemte sit frihedskæmper armbind og en pistol (uden amunition!).

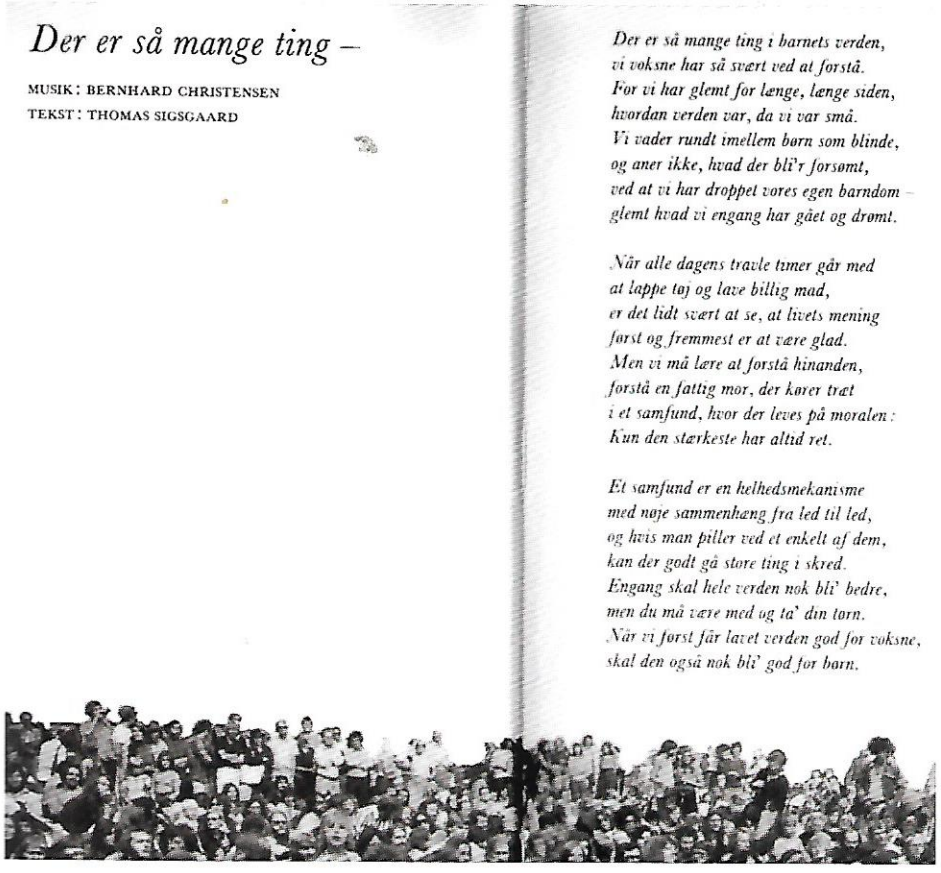
Når først vi får lavet verden god for voksne, skal den også nok bli' god for børn.

Ordene er refrænet i en sang, som far skrev i 1944 med titlen «Der er så mange ting i barnets verden", med Bernhard Christensen som komponist. De er skrevet midt under 2. verdenskrig, et tidspunkt, hvor "de voksnes verden" havde nået vanviddets ultimative højde.

Han brugte også senere ordene i de mange fore-drag om børns opvækst og udvikling, som han holdt rundt om i hele Danmark. Her kom folk sikkeret ofte for at høre, hvordan de der besværlige unger skulle opdrages - og så kommer sådan en pyskolog og siger: Vi må starte med os selv..

Altså ikke lige det forsamlingen havde håbet på.

Nu stammer min far som bekendt fra Nordjylland, og med sin tydelige vendelbodialekt kunne han normalt slippe godt fra såvel uviljen mod den moderne psykologi i almindelighed, som nu denne opfordring til forsamlingen i særdeleshed.

Der er så mange ting –

MUSIK: BERNHARD CHRISTENSEN
TEKST: THOMAS SIGSGAARD

Der er så mange ting i barnets verden,
vi voksne har så svært ved at forstå.
For vi har glemt for længe, længe siden,
hvordan verden var, da vi var små.
Vi vader rundt imellem børn som blinde,
og aner ikke, hvad der bli'r forsømt,
ved at vi har droppet vores egen barndom –
glemt hvad vi engang har gået og drømt.

Når alle dagens travle timer går med
at lappe tøj og lave billig mad,
er det lidt svært at se, at livets mening
først og fremmest er at være glad.
Men vi må lære at forstå hinanden,
forstå en fattig mor, der kører træt
i et samfund, hvor der leves på moralen:
Kun den stærkeste har altid ret.

Et samfund er en helhedsmekanisme
med nøje sammenhæng fra led til led,
og hvis man piller ved et enkelt af dem,
kan der godt gå store ting i skred.
Engang skal hele verden nok bli' bedre,
men du må være med og ta' din tørn.
Når vi først får lavet verden god for voksne,
skal den også nok bli' god for børn.

En sang, som far skrev i 1944. Bernhard Christensen var komponist (PH-reviewer, "Sangen om Larsen", Melodien der blev væk" m.fl.).

Fotoet er fra en 1. maj i Fælledparken en del år efter.

Undersøgelsen af Landssvigere

Nogle år efter krigen gennemførte far en undersøgelse af de såkaldte landssvigere, der efter krigen blev holdt indespærret, bl.a. i Horsens Statsfængsel. (*)

Her drejede det sig igen ikke om fordømmelse, snarere om forståelse: At der var en tydelig sammenhæng mellem en vanskelig opvækst, og så muligheden for, under besættelsen, at få betydning, at vinde respekt...

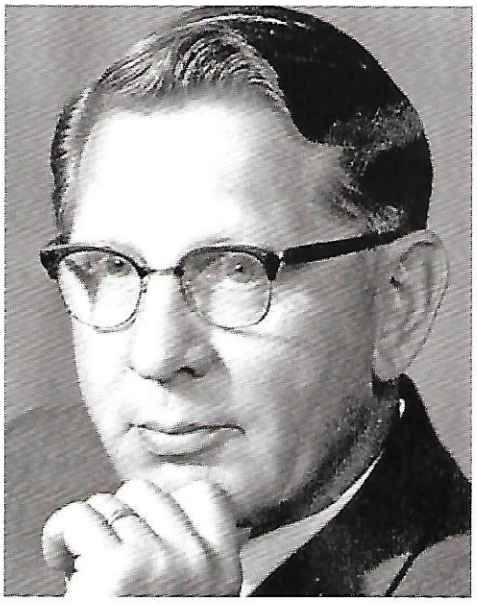
Ud over "forståelse frem for fordømmelse" er der en anden ting, jeg beundrede min far for: Hans sympati for en ukunstlet, ligefrem væremåde og tilsvarende aversion mod fine fremmedord.

Her en af historierne fra tiden i Horsens:

I forbindelse med en række interview med de indsatte deltog også en (til fængslet tilknyttet?) psykiater. I et stykke tid havde far bemærket, at lægen ud for de interviewedes navne noterede: FIK, RFIK eller DRFIK...

Af nysgerrighed spurgte han ham en dag om, hvad disse betegnelser stod for: *Nå dem,* lød svaret, *det er såmen ret enkelt: FIK står for fis i kasketten, RFIK for roterende fis i kasketten og DFIK står for dobbel-troterende fis i kasketten.*

Fra den dag af tror jeg at fars respekt for psykiateren steg adskillelige grader.

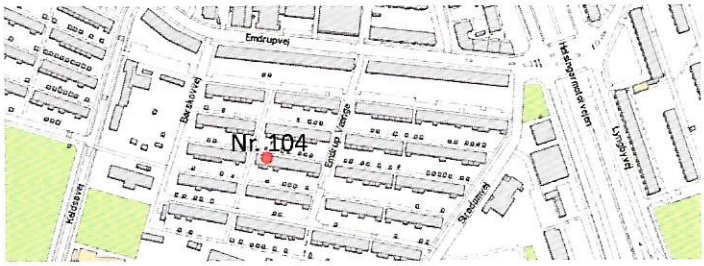
(*) Psykologisk undersøgelse af mandlige landssvigere i Danmark under besættelsen (Direktoratet for Fængselsvæsnet) ..

Leksikon for det 21. århundrede: "I starten af 1950'ere gennemførte han en omfattende højt estimeret undersøgelse af 106 fængslede landssvigere. En undersøgelse der ikke mindst af etiske grunde aldrig har været offentligt tilgængelig i sin helhed..."

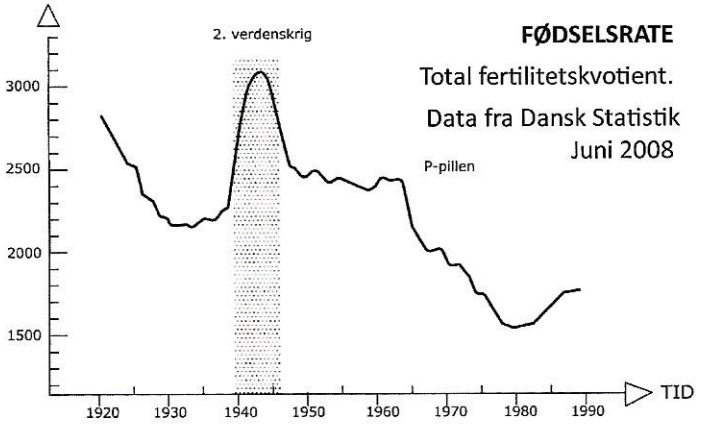
OPVÆKST

Som medlem af DKP (Danmarks Kommunistiske parti) var min far fra krigens start med i modstandsbevægelsen, og fra 1943 opholdt familien sig flere forskellige steder, både hos mine bedsteforældre i Vendsyssel og i Høsterkøb hos "mor Harald". Et af mine første hukommelsesklip er da også fra befrielsen i 1945, og netop fra mor Haralds store træhus (lokum med tørvestrøelse!). Far og nogle af hans venner fra frihedskampen var begyndt – nok i lidt af en festrus - at skyde til måls med deres pistoler. En af de nyoprettede ordenspatruljer (politi?) var blevet tilkaldt af naboer og, som far siden har fortalt, så lykkedes det først, efter fremvisning af frihedskæmperarmbind og diverse telefonopkald, at und-gå arrestation!

Emdrup vænge

Mine første 7 år boede jeg i et nybygget rækkehuskvarter i Emdrup "nord" for København, i citationstegn fordi Emdrup i 40'erne endnu ikke var opslugt af storbyen. Jeg husker "Marken", hvor kornet stod højt og de farlige øde moseområder, der hvor Lersø Parkallé ligger i dag. Emdrupvænge udgjorde sammen med nabobebyggelsen Emdrup Banke en meget børnevenlig tæt lav boligform allerede i 40'erne.

Der var altid et mylder af børn på de små smøger mellem rækkerne i Emdrup Vænge. De store årgange - "mørklægningsbørn" som vi blev kaldt. For hvad skulle vores forældre ellers tage sig til i de mørke aftener med ned-rullede gardiner og uden TV? Storken havde rigtig travlt i de år, vel i et desperat forsøg på at følge efter ham med leen, som rundt om i verdenen havde endnu mere travlt de år...

Noget jeg tydeligt husker var, at alle mine legekammerater kom fra hver anden husrække og at "rødderne" - som vi konstant lå i krig med - boede i rækkerne mellem "vores".

Hvorfor? Det spekulerede jeg garanteret ikke over som barn, men senere fik jeg forklaringen:

Emdrup Vænge og Emdrup Banke blev ikke mindst opført for at kunne genhuse de mange arbejderfamilier, der fulgte i kølvandet på efterkrigstidens store saneringsprojekter på Nørrebro og Vesterbro.

Også dengang var manglen på nye og økonomisk overkommelige boliger stor i København, og en helt anden befolkningsgruppe lagde derfor også billet ind på rækkehusene i Emdrup: Det var yngre veluddannede og fremadstormende familier med gode forbindelser til de venstrefløjpolitisk dominerede boligselskaber, og som sådan kunne springe foran køen af de mindre velbjærgede fra brokvartererne.

Dette sociale eksperiment virkede altså ikke i praksis, i hvert fald ikke som jeg husker det fra min barndoms verden: I mellem de husrækker, hvor jeg og mine venner boede fandtes "ingenmandsland", der hvor rødderne boede. Her holdt man sig klogelig væk, i hvert fald når man var alene.

Eneste nogenlunde sikre forbindelseszone var den brede, tværgående Midtervej, som til gengæld med jævne mellemrum dannede skueplads for veritable krigshandlinger.

Våbnene var pusterør og slangebøsser til lerkugler, kæppe, hjemmelavede flitsbuer og diverse kasteskyts, og der blev holdt nøje regnskab med antallet af ens blå mærker, som af kampfælderne blev regnet som dueligheds-tegn.

***Børnehaven** på Ingrid Jespersens skole ved Trianglen. Selv om mor var hjemmegående (på grund af tidligere tuberkulose) så hørte børnehave med til en moderne pædagogik allerede i 40'erne.*

Som sagt hørte mine forældre og deres venner "fra vores rækker" til de højtuddannede og mere eller mindre venstreorienterede, den tids kulturelite...

Blandt mine faste lejekammerater husker jeg Jan og Claus - far: Gunnar Coln, departementchef i Arbejdsministeriet. Lars og Peter - far: Søren Gammelgaard, som blev rektor for Handelshøjskolen i Århus og en af landets første vismænd, samt Annette og Niels - far: Poul Kryger, senere ambasadør.

Til de ofte ret så opløftede selskaber i rækkehusene kom også andre af efterkrigens fremadstormende politiske og intellektuelle personer:

En aften skulle far og et par andre bære en ret så påvirket ung socialdemokrat, Jens Otto Krag op i seng. Han havde strittet godt imod og herunder bidt far kraftigt i hånden Desværre kom der ikke ar, *det ville ellers have været sjovt at kunne prale med*, som far senere fortalte. På trods af biddet fortsatte de (min far og den senere statsminister) deres venskab også efter Emdrup Vænge, blandt andet hjalp far Jens Otto Krag og Helle Virkners søn Christen (autist) med psykologisk hjælp.

Når jeg ikke løb rundt på Midtervejen i Emdrup-vænge, så gik jeg i Børnehave – eller rettere kørte, for vi kørte i sporvognen til Ingrid Jespersens børnehave ved Trianglen, kun få stop med linie 6 fra Emdrupvænge. 25 øre for en "lige ud", men børn kom gratis med Ifølge en voksen.

Vi lærte hurtigt at køre alene, og ved diskret at holde fast i en tilfældig voksens frakke, havde vi 20 øre til slik fra kiosken på Trianglen. A propos sporvogn, så har jeg en historie fra min 6 års fødselsdag:

Jeg havde ønsket mig en rød Teknobil, som jeg havde set i på en sporvognstur til Magasin sammen med mor. Jeg blev nok lettere skuffet over at mit ønske ikke blev opfyldt, men da alle mine sparepenge lige rakte, 3,50 kr tror jeg, en mindre formue dengang) insisterede jeg på selv at købe den. Det kunne der ikke være tale om ifølge mor, men nogle dage efter, kom jeg hjem fra børnehaven med den spritnye Tekno-bil, flot indpakket i Magasins papir...

Historien blev aldrig helt opklaret. "Den har jeg købt for mine egne penge" var alt hvad jeg ville sige, men Linie 6 kørte dengang videre fra Emdrup direkte til Kogens Nytorv og Magasin...

Skrammellegepladsen: Kirsten, Poul og mig i baggrunden.

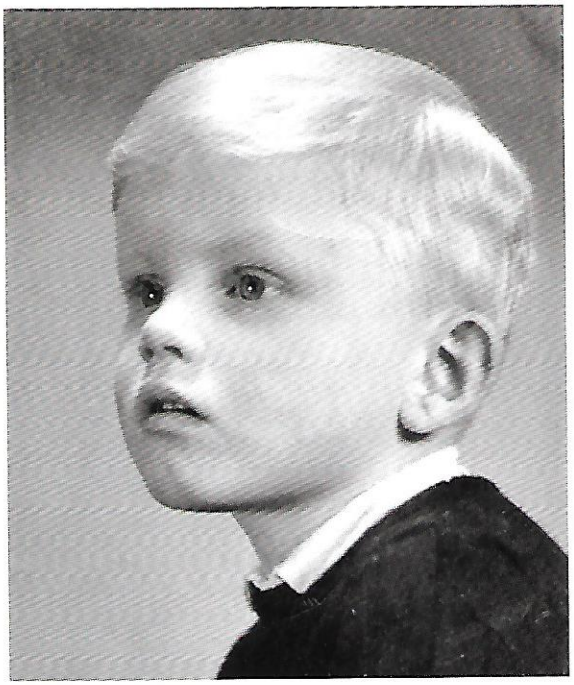
SKRAMMELLEGEPLADSEN

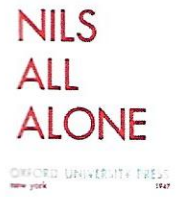
Ud over Midtervejen fik en hel anden slags legeplads stor betydning for min opvækst i Emdrup. Efter deltagelsen i modstandsbevægelsen under krigen blev min far færdig som skolepsykolog i 1946 (som den ene af landets syv første cand.psyk'er). Heldigvis for mig var alt ikke kun krig og modstandskamp for far, og som forælder i Emdrup havde han været med i en initiativgruppe, der startede verdenens første, og siden meget berømmede, byggelegeplads i 1943.

"Skrammellegepladsen" blev den kaldt, og som lå på et ubebygget areal mellem Emdrup Vænge og Emdrup Banke.

Dens tilblivelse tilskrives først og fremmest havearkitekten C. Th. Sørensen og med farbror Jens, som den pædagogiske hovedkraft. Sammen realiserede de her tankerne om en hel anden slags legeplads, hvor udgangspunktet var børns kreative udfoldelsesmuligheder.

Jeg var vild med stedet, og det var nok her min livslange glæde ved at skabe "de fysiske rammer for menneskers liv og færden" blev grundlagt.

Nils lives in Denmark. Very early one morning Nils crawls out of his little bed. He can't sleep any longer.

It must be very early, because it's so quiet, but the sun is shining through the window, and Nils is not a bit sleepy.

A pro pos Skrammellegepladsen og farbror Jens, så har jeg en historie fra min opvækst, som jeg den dag i dag kan vække opmærksomhed med, i hvert fald hos den lidt ældre generation:

Jens Sigsgaard skrev børnebogen "Palle alene i Verden" i 1942, samme år jeg blev født, en bog, der nu er optaget i den danske Kulturkanon. Den handler kort fortalt om drengen Palle, som en morgen vågner op og er helt alene i verden.

Farbror Jens havde dengang ikke selv børn, men det var mig han må havde haft i tankerne, da han skrev bogen. De eneste personer Palle nævner ved navn i bo-gen er "Poul og Kirsten", mine to søskende som han savner på den tomme legeplads. Bogens illustrator, Arne Ungermann må også have set træk-ud sengen og elefantplakaten fra mit værelse, da han tegnede Palle i sengen - (se øverst).

Da jeg kort efter bogens udgivelse skulle døbes, burde mit navn naturligvis have været Palle, men det blev til Niels efter min morfar, som traditionen bød.

Børnebogen blev hurtigt meget populær, og da den fem år senere udkom i New York på verdenssproget engelsk og med store oplag, ændrede farbror Jens fornuftigt nok navnet Palle til Nils.

Ude i den store verden er jeg derfor mest kendt som ham drengen Nils, der er helt alene i verden :)

EMDRUP SKOLE

Jeg mindes min første dag på Emdrup skole. Det var de store årgange med 8 parallelklasser: 4 drenge- og 4 pige-klasser, hver med 35-40 elever - altså omkring 300 i alt.

Skolebygninger til dette store rykind var der selvfølgelig ikke nok af, så vi måtte tage til takke med "tysker-barakkerne", kakkelovnsopvarmede træskure, der havde huset udstationerede tyske soldater under besættelsen.

De nye elever blev spurgt om hvad deres fædre lavede. Selv skulle jeg i følge vores lærer, hr. Breum, havde svaret: "Lokomotivfører" - det mest imponerende jeg sik-kert kunne komme i tanke om. "Skolepsykolog" skulle jeg i hvert fald nok holde mund med. Min storesøster havde i sin tid svaret mere ærligt: "Han er en, der tar ud for at fortælle andre, at de skal være hjemme hos deres børn". Det svar holdt far naturligvis også meget af.

Min 1. klasse med 38 drenge (mig siddende halvt skjult som nr. 4 fra højre). Emdrup skole 1949.

Elmevej 14 i Holte

Rækkehuset i Emdrup blev efterhånden for lille til os. Næste stop skulle have været et nybygget enfamiliehus i Hellerup, som far havde fået projekteret af hans gode ven og partikammerat, arkitekten Ole Buhl i 1949.

Det faldt til jorden da en anden af min mor og fars gode venner, Poul Astrup, overlæge og senere professor på Rigshospitalet, fortalte far, at han for de samme penge som det moderne Helleruphus kunne købe "en pragtfuld stor muremestervilla med knap 2000 m² hjørnegrund", få hundrede meter fra familien Astrups hus i Holte.

Det var argumenter som fars bondesjæl ikke kunne modstå, og da vi en forårsdag i 1950 tog til Holte "for at se på sagerne", var ingen af os i tvivl: Store stuer med højt til loftet, værelser til alle, skøn fuld kælder og – som tungen på vægtskålen for far – "en kompostbunke i en stor have fyldt med gamle frugttræer".

BONNIE

Jeg var nok den af os, der var mest ked af at skulle forlade barndommens Endrupvæge med alle kamme-raterne og "min dejlige Midtervej".

Som trøst eller lokkemiddel (hvad mor og far nu kaldte det) fik jeg lovning på en hund, jeg selv kunne vælge ud af et kuld på 8 røde irske setterhvalpe! Som jeg husker det, så blev vi nærmest overfaldet af de jublende glade hvalpe – lige bortset for den aller mindste af dem, den sad stille og lidt trist henne i et hjørne...

Bonnie, 10 uger gammel. Fra vores rækkehus i Emdrup

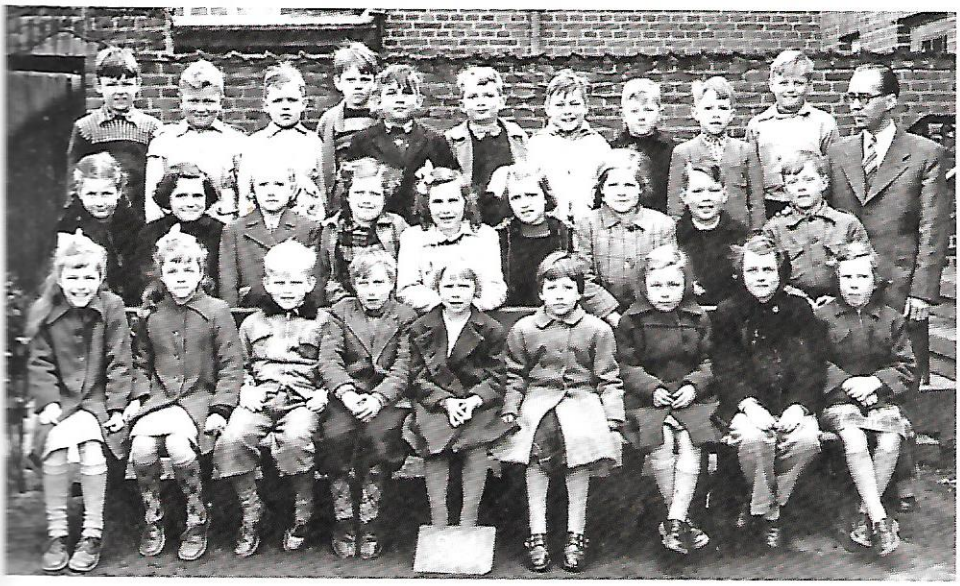
"Det skal være den" fastslog jeg, sikkert til kennel-ejerens store tilfredshed – og en nok noget mere be-tænkelig mine fra far og hans bondesjæl ("Hjallerup marked"). Men et løfte var et løfte, og Bonnie voksede sig stor og smuk. Den blev en trofast følgesvend i mit nye liv nord for København, og hvor hunde dengang kunne løbe frit omkring.

Bonnie gjorde det i hvert fald, sammen med mig, hvilket blandt andet førte til en konflikt med Skov-løberen på Rudersdalsvej, som åbenbart havde hørt den gø ad de mange høns i hans store hønsegård. "Næste gang jeg ser den køter løbe omkring i sko-ven, så pløkker jeg den ned". Barske og uforglæm-melige ord for en 8-9årig dreng, der elskede sin hund over alt på jorden.

Det skete heldigvis ikke, og Bonnie fik en fredelig død mange år senere. Jeg kommer i tanke om en ople-velse, som godt illustrerer hvor nært et bånd, der var imellem os.

En søndag formiddag havde jeg haft den med ned til Holte Station og opdagede på vejen hjem, at både den og min trøje var væk. Jeg ledte i et stykke tid, kunne ikke finde trøjen og konkluderede at hunden nok var løbet hjem selv. Som jagthund tog den sig ind imellem nogle ordentlige strejfture og vendte som en anden Lassie altid sikkert tilbage. Men ikke denne gang: Sidst på dagen ringede en af mine forældres bekendte og spurgte, om det ikke var Bonnie, der lå på en bænk foran stationen...

Vi skyndte os ned for at lede efter den, og der lå Bon-nie bare trygt og godt og passede på min trøje...

Her 2. klasse i Ny Holte Skole og med min meget afholdte klasselærer, Keld Kabel. Den gang - 1950 - bestod skolen kun af en stor hovedbygning og overlærerboligen ud til Kongevejen. Hver morgen sang vi en salme og bad fadervor i kor...

Ja, det er mange år siden.

Vejlauget

Min mor og far levede et ret socialt og udadvendt liv. Øverst på på listen over deres bekendtskaber stod Bente og Poul Astrup. Poul havde, som far, været aktiv modstandsmand under krigen og de blev senere kendte personer, nationalt og internationalt, som professorer inden for lægevidenskab og psykologi. Med Kastanievej som udgangspunkt var også Ida og Frank Lundqvist med i vejlaget, og på trods af, at tante Kirsten og farbror Jens boede på den anden side af "Mississippifloden" (Kongevejen) hørte de også med i lavet. Jeg husker deres mange middagskomsamner, hvor der ikke blev sparet på vin, øl og snaps. Selv om vores muremestervilla var solidt bygget, hindrede det ikke, at deres højrøstede diskussioner kunne høres op i vores soveværelser på 1. sal.

Vejlaugets børn – os – blev naturligvis gode venner, og især Bente og Pouls ældste søn, Jens blev for mig en uadskillelig kammerat op gennem hele vores tid i folkeskolen og gymnasiet. Ja også senere hen i livet krydsedes vores veje, ikke i Danmark, men faktisk i Sverige, idet Bente og Poul Astrup (naturligvis) købte nabohuset til vores Sandkullen og Solbakken, som mor og far havde købt få år før.

Ida og Franks børn: Lisbeth, Lars og Jesper var med her, hvor Lisbeth nok var den, der kom mest i vores hjem (se hendes beretning om far side 19). Lars og jeg blev senere kollegaer, han som dygtig designer.

Her er vi blevet lidt ældre, 4.b. Jens og mig hørte til "inderkredsen" - også hvad piger angik.

"FRI" OPDRAGELSE

Det var ikke altid lige nemt at vokse op med en far, der som professor i børnepsykologi og fast gæst i dags-pressen og det helt nye TV-medie, var landskendt som eksponent for den såkaldte frie opdragelse. Af mine lærere på Ny Holte skole blev en irettesættelse ofte afsluttet med: "Nå, men du skal vel bare hjem og gynge videre i lysekronerne..." Dengang anede jeg faktisk ikke hvad de talte om, for hverken jeg eller mine to ældre søskende kunne jo drømme om at gynge rundt i den fine femarmede PH-lampe i vores dagligstue.

Også når jeg ind imellem som voksen er blevet spurgt, hvordan det var at være frit opdraget uden regler - sådan som man stadig i vide kredse opfatter begrebet "fri opdragelse" - så måtte jeg skuffe dem. Fri opdragelse, som jeg og mine søskende oplevede den, var absolut ikke det samme som *ingen* opdragelse.

Det var en bevidst opdragelse til ansvar og social adfærd, dvs. at vi alle - mor far og tre børn - havde vores del af dagligdagens opgaver: Rengøring, opvask og hjælp i køkkenet med indkøb og madlavning. A propos sidstnævnte, så havde jeg, som nok en af de allerførste drenge på skolen, meldt mig til madlavning efter skoletid (husgerning), noget der dengang ellers helt var forbe-holdt pigerne. I ærlighedens navn så var en medvirkende årsag Birte Nielsen, en lille smuk lyshåret pige i min klasse (se foto nederst: Birte i strutskørt, Britt som sigøjner (hende lidt om senere) og mig som d'Artagnan - selvfølgelig.

Det var - modsat tidens mere autoritære - en opdragelse, hvor rimeligheden i de pligter og væremåder vi skulle efterleve blev drøftet og forklaret "mand og mand i mellem". Langt hen ad vejen kan jeg se tilbage på en opvækst uden de store konflikter, og hvor pligter og friheder gik hånd i hånd.

Men en opdragelse til social adfærd og tolerance, der ikke altid var lige smertefri. Et eksempel herpå var en aften, hvor der som sædvanlig var gang i den med kammeraterne på villavejen ud for vores hus. Klokken var vel blevet hen ad 9, tidspunktet hvor jeg skulle være tilbage for at nå i seng på et anstændigt tidspunkt. Mor kaldte fra havelågen og jeg har sikkert ladet som om jeg ikke hørte det. Anden gang var hendes stemmeleje ikke til at tage fejl af: "Så er det nu, Niels"

Jeg har nok ville prale over for Uffe og de andre i flokken og råbte tilbage: "Nej jeg vil ikke" - og tilføjede: "din luder"... Ordet havde jeg nok hørt de lidt ældre drenge bruge over for dumme piger - din åndssvage luder - men anede ellers ikke hvad det betød.

"Niels, IND" svarede mor i et leje, der fortalte, at nu var det NU. Jeg forsøgte at luske forbi hende op ad trappen til mit værelse, men forgæves. "Niels, kom lige ind her", lød det med rolig stemme inde fra spisestuen. Og så fik jeg et mindre foredrag om, hvad det ord jeg havde brugt stod for. At det var en nedsættende betegnelse for kvin-der, der af forskellige årsager var nød til at "sælge deres krop" til fremmede mænd.

Puha. Fra mine forældres gode bekendte, Inge og Steen Hegeler og deres dengang avancerede seksualbørne-bog: "Hvordan Mor" vidste jeg noget om, hvad der lå i "at give ens krop til mænd". Ikke blot havde jeg offentligt beskyldt min egen mor for at være en luder, men oveni havde jeg nedgjort en en hel gruppe af uheldigt stillede kvinder. Den sved og selv nu, en menneskealder efter, husker jeg med al tydelighed, hvordan jeg meget hellere ville have sluppet med en retfærdig lussing og så på hovedet i seng - overstået, basta.

Villaen på Elmevej. En tryg opvækst i frodige omgivelser.
Os tre søskende og de fantastiske "Morella" kirsebær. Bonnie siger nu nok nej tak...

Skuespilleren LISBETH LUNDQUIST var datter af nære venner til mor og far. I hendes første bog om opvæksten i Holte: "Dovne piger syer med lang tråd", omtaler hun min far flere, steder:

Uden for havelågen mødte jeg Thomas, der var en af mine forældres bedste venner og medlem af "Vejlauget". Han og Ingeborg boede med deres tre næsten voksne børn i villaen lige over for Tønnesens. Han stod af cyklen, tændte sin pibe og sagde "Nå?". Thomas var så dejlig langsom. "Hvad laver du hos Tønnesen?" Det fortalte jeg ham.

Lisbeth havde været på jordbærskud i Tønnesens have, var blevet taget pa fersk gerning. Han havde ringet til Lisbeths forældre, som var blevet stik tossede og forlangt, at hun skulle gå tilbage med en buket blom-ster og sige undskyld, hvilket hun lige havde gjort:

"Ja, ja" sagde han på sit brede vendelbomål med dybe bagtunge a'er og så op i himlen. Han havde alpehue og tyk sweater på. "Så er det vel heller ikke værre". Jeg var vild med Thomas, specielt efter dengang, hvor jeg for første gang i mit liv havde været oppe til mundtlig eksamen ...

Her er et afsnit i bogen om en forfærdelig eksamen for hende og naboen Mette Astrup (hvis forældre også hørte til vejlaugets snævre kreds):

...Dybt nedbøjet gik jeg ned til Mette, og dybt nedbøjede gik vi sammen ned ad Kastanievej. Det var som om de dårlige karakterer havde gjort os mindre værd. Da vi stod foran Thomas og Ingeborgs game toetagers hus, fik vi øje på Thomas, der gik rundt under sine blomstrende frugtræer med hænderne i lommerne. "Hej Thomas!" 'Jamen hej" sagde han og kom hen til lågen. "Jeg har fået TG I historie I dag" sagde jeg. "Og jeg har fået G+ i Engelsk" sagde Mette. Thomas sagde ikke en lyd. Først efter en stor pause, hvor han dels stoppede sin pibe og dels tændte den meget grundigt, sagde han "Jamen det var da godt". Så stak han hånden ned i lommen og tog en daler op. "Her har I to kroner til at snolde for".

Når man er barn, er der ikke noget, der interesserer en mindre, end hvad ens forældres venner beskæftiger sig med, når de er på arbejde, men her synes jeg det er på sin plads at tilføje, hvad hverken Mette eller jeg havde den ringeste anelse om, at Thomas var professor i børnepsykologi.

Familien, en sommesøndag i vores frodige have

MASSER AF DYR

Væsentligt for fars tanker med at købe villaen på hjørnet af Elmevej og Kastanievej var den skønne store grund på over 2000 m2. Dels kompostbunken med tilhørende store køkkenhave, dels at der her var plads til bare lidt af det husdyrhold, han som bondesøn var vokset op med. Foruden "min" irske sætter Bonnie og to små pudler (den første blev kørt over på Kongevejen), havde vi flere skure med både kaniner og høns. Ikke til pynt og kæl, men som alle på et tidspunkt blev slagtet og spist, alle undtagen Pouls store belgisk langørede kanin "Frede", der satte min senere dyrlægeuddannede bror grænsen.

Mest eksotisk var dog den dag far kom hjem med en trækasse indeholdende to vaskebjørne(!). De var blevet ulovligt indført og strandet i Kastrup. Om det var fars nordjyske accent eller hans tilforladelige overtalelsesevner ved jeg ikke, men han fik dem i hvert fald lovligt med hjem og anbragt i en dertil hurtigt indrettet indhgning med tilhø-rende skur. Alle søndags-morgener det forår og sommer, tog vi med far ned til Jæger-huset ved Store Kalv, også nogle gange helt over til Søndersø for, som far sagde : "Vandet er renere her og fiskene derfor uden Furesøns muddersmag" (årsag: Søndersø var vand-reservoir for København og fiskeri strengt forbudt).

Vi fangede store mængder af skaller, brasen og suder, Poul og mig med prop medens far var ekspert i fangst med bundline, ca. 25 m lang og med 10 -15 kroge, hver med en fed lækker regnorm. Med en tung sten for enden blev den kylet langt uden for sivene, og så var det bare at vente. Efter en lille times tid og "godt ryk i linen" halede far, med et skævt smil, den ene store skidtfisk op efter den anden, langt flere end de to bjørne kunne spise. "Men de skal jo også have noget til vinter", og den ene af vores to kummefrysere i kælderen hurtigt blev fyldt med poser fulde af skaller og brasen.

Bjørnejagt i Holte

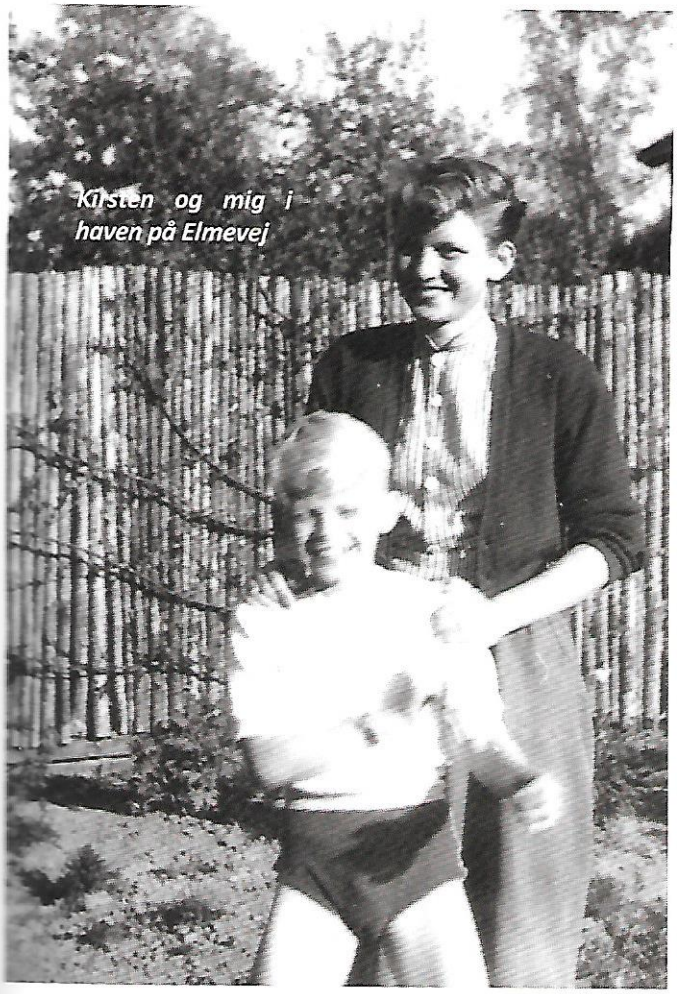
Det med vinterfodring blev nu ikke aktuelt, for på et tidspunkt brød de to dyr med halvmasker ud af vores ikke alt for sikre indhegning. Bjørne løs i Holte! Og frygten bredte sig som en løbeild på de ellers så fredelige villaveje. Vi fandt dem dog hurtigt et par haver væk, og den ene blev lokket i kassen med en fed abor-re som lokkemad. Den anden havde forskanset sig et højt grantræ, og brand-væsenet blev tilkaldt. På toppen af stigen forsøgte den modige brandmand forgæves at få bjørnen ind i en med-bragt sæk. Den bed sig godt fast i hans lår, og kom på den måde ned på jorden, hvor tililende fik dyret bragt tilbage i vores skur.

Far og vennen Poul Astrup, professor på Rigshospitalet elskede at lave sjov med hinanden, så dagen efter havde Poul fået Politiken til at bringe en flot opsat forsideartikel med overskriften:

KENDT BØRNEPSYKOLOG SLAP FARLIGE BJØRNE LØS PÅ VILLAVEJ.

Vores bjørneeventyr sluttede med at Odense Zoo tjenst-villig overtog dyrene, hvor der givet blev passet bedre på dem.

Kirsten og mig i haven på Elmevej

Far var ofte væk hjemmefra. Dels med lange arbejdsdage/aftener, dels holdt han mange foredrag rundt om i landet over emnet børneopdragelse. Han har senere, da jeg blev voksen, fortalt mig lidt mere om foredragsturneringerne: I forsamlingshuse og gymnastiksale rundt om i landet var folk ofte mødt talstærkt frem, vel først og fremmest for at få recepten på "hvordan de skulle styre deres uvorne unger". Skuffelsen hos dem var da også tit stor, fortalte far med et smil, når han fra talerstolen indledte:

I virkeligheden drejer det sig mere om at opdrage os voksne. Opfører vi os først fornuftigt, så skal vores børn nok følge efter (se også sangen: *Der er så mange ting i barnets verden* s. 11).

Dyb tavshed! Det var jo i en tid, hvor korporlig afstraffelse af børn, både i hjemmet og i skolen, stadig var en daglig foreteelse.

Med sin venlige Vendelboaccent må hans nymodens opdragelsessynspunkter alligevel have vundet gehør, for i mange år var han en særdeles efterspurgt foredragsholder, ikke mindst efter at han i datidens eneste TV-kanal havde stået for en omfattende og umådelig populær serie om børns udvikling og opdragelse.

Om fars travle liv iøvrigt, er her en historie, som han brugte i sine foredrag:

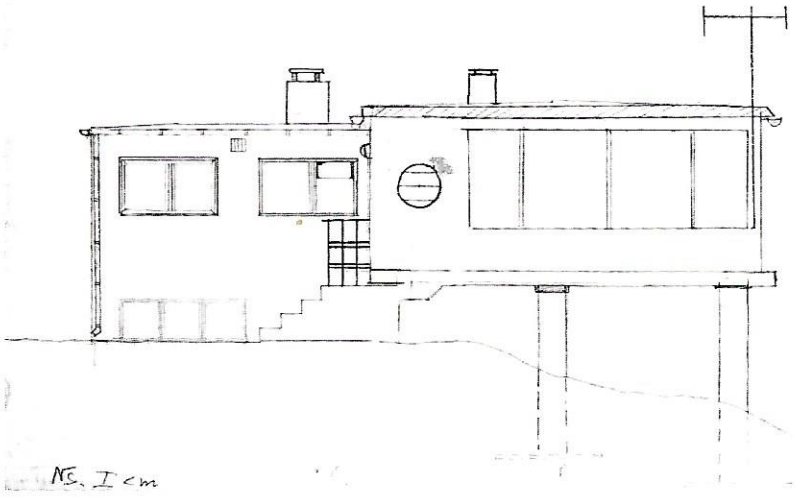
En aften, hvor han lå og hvilede sig efter aftensmaden, ringede telefonen som så ofte før. Da jeg var på vej hen for at svare, nåede far at sige til mig: *Sig at jeg ikke er hjemme.* I telefonen blev der spurgt efter Thomas Sigsgaard, og jeg svarede som pålagt. Den pågældende ville vide, hvornår han så kom hjem, og med det åbne telefonrør foran mig råbte jeg: ***Far, hvornår kommer du hjem...***

Så måtte far op fra sofaen, hen til telefonen, undskylde og velsagtens endnu en gang sige ja til et eller andet foredragsarrangement.

1950'erne var en brydningstid, ikke mindst politisk, blandt andet med Ungarn (1956), hvor i hvert fald far forlod både DKP og den avis jeg var vokset op med, det kommunistiske dagblad "Land og Folk".

Jeg tror ikke det dengang var svært for far at skifte til en mere "lyserød" partifarve. Som han en del år senere udtalte i en TV udsendelse om "Brødrene Sigsgaard" i anledning af deres 70 år's fødselsdage: *Den kraftige røde farve har det med at falme med tiden...*

Tegning var mit yndlingsfag i skolen, og på regnfulde eftermiddage fortsatte jeg tegneriet, især dyr og forslag til fremtids-biler og fly.

Ja, og sågar fremtidshuse – min karriere som arkitekt blev tilsyneladende grundlagt allerede som 12 årig! (1.em. svarende til 6. klasse).

Jens og mig

Som nævnt var min bedste ven og lejekammerat de år Jens, ældste søn af Bente og ovennævnte Poul Astrup. Vi var uadskillelige i de år vi gik i klasse sammen på Ny Holte Skole. Boede kun få 100 m fra hinanden, og i en verden uden fritidshjem og fjernsyn havde vi masser af tid til os selv plus de kammerater, der måtte støde til.

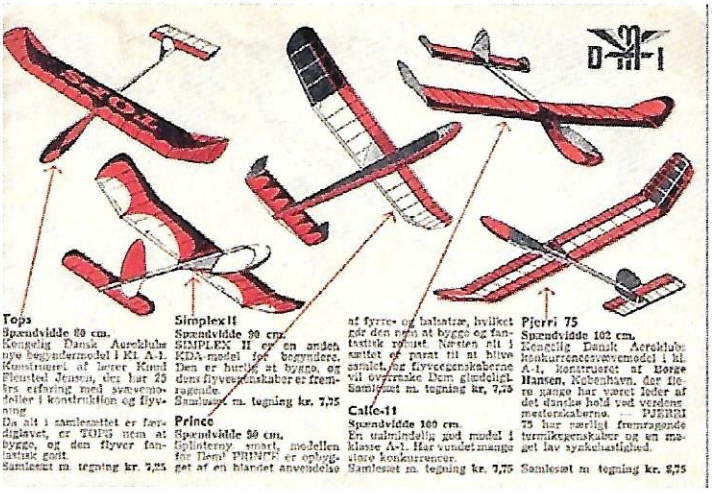
I Rudeskov levede vi op til cowboyderne og ridderheltene fra Holte Bio, stedet hvor vi tilbragte alle de søndag eftermiddage vi havde råd til. "Billedtemplet" kalde vi det - 50 øre over hele salen. Dengang en rigtig provinsbio-graf med klapstole forrest og særdeles nedslidte polstrede bænkerækker bagerst. De sidstnævnte var der rift om, men for mit vedkommende foretrak jeg at sidde fremme i salen, "så jeg kan læse undertekserne".

Dette dog kun indtil min fætter Peter en søndag lånte mig hans briller. Først nu, som tolvårig, fik jeg briller (÷2,5 ca.), og wow! med et trylleslag blev hele verdenen skarp og tydelig. Og det bedste: Nu kunne jeg sidde på de bagerste rækker, både i skolen og biffen.

Jens og mig iklædt helteudstyr

Når jeg ikke var sammen med Jens og drengene fra klassen, så var min bedste beskæftigelse at tegne, lege med modellervoks og bygge skalamodeller. Dengang var de af træ, især svævefly fra DMI (Dansk Model Industri). Og så var der mit elskede Mecano, et system af metalkomponenter, som kunne skrues sammen til et utal af kraner, gravkøer osv.

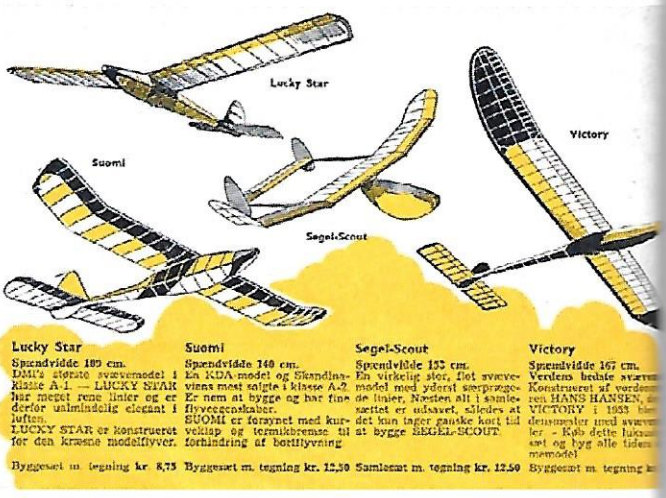
Tops
Spændvidde 80 cm.
Kongelig Dansk Aeroklubs nye begynder-model i Kl. A-1. Konstrueret af lærer Knud Flensted Jensen, der har 25 års erfaring med svævemodeller i konstruktion og flyvning.
Da alt i samlesættet er færdigsavet, er TOPS nem at bygge, og den flyver fantastisk godt.
Samlesæt m. tegning kr. 7,75

Simplex II
Spændvidde 90 cm.
SIMPLEX II er en anden KDA-model for begyndere. Den er hurtig at bygge, og dens flyveegenskaber er fremragende.
Samlesæt m. tegning kr. 7,75

Prince
Spændvidde 90 cm.
Splinterny svævemodellen fra Dansk PRINCE er oplyst af fyrre- og balsatræ, hvilket gør den egnet at bygge og fantastisk robust. Næsten alt i sættet er parat til at blive samlet, og flyveegenskaberne vil overraske Dem gloedeligt.
Samlesæt m. tegning kr. 7,75

Calle-11
Spændvidde 100 cm.
En ualmindelig god model i klasse A-1. Har vundet mange store konkurrencer.
Samlesæt m. tegning kr. 7,75

Pjerri 75
Spændvidde 102 cm.
Kongelig Dansk Aeroklubs konkurrencesvævemodel i kl. A-1, konstrueret af Børge Hansen, København, der flere gange har været leder af det danske hold ved verdensmesterskaberne. — PJERRI 75 har særligt fremragende turniktegenskaber og en meget lav synkehastighed.
Samlesæt m. tegning kr. 8,75

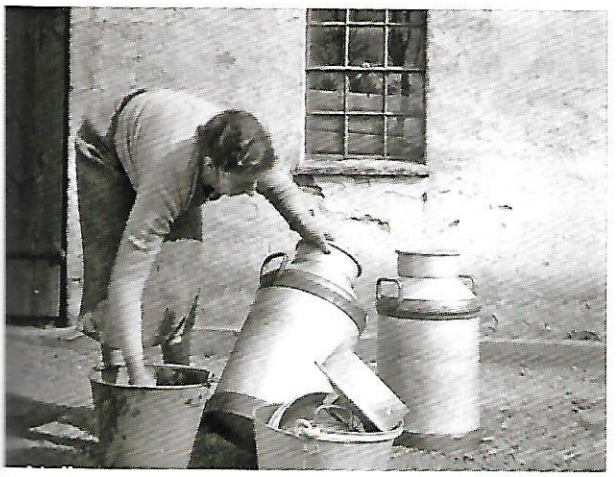
Lucky Star
Spændvidde 180 cm.
DMI's elegante svævemodel i klasse A-1. — LUCKY STAR har meget rene linier og er derfor usædvanlig elegant i luften.
LUCKY STAR er konstrueret for den kræsne modelflyver.
Byggesæt m. tegning kr. 8,75

Suomi
Spændvidde 140 cm.
En KDA-model og Skandinaviens mest solgte i klasse A-2. Er nem at bygge og har fine flyveegenskaber.
SUOMI er forsynet med kurveklap og termikbremse til forhindring af bortflyvning
Byggesæt m. tegning kr. 12,50

Segel-Scout
Spændvidde 153 cm.
En virkelig stor, flot svævemodel med yderst særprægede linier. Næsten alt i samlesættet er udsavet, således at det kun tager ganske kort tid at bygge SEGEL-SCOUT.
Samlesæt m. tegning kr. 12.50

Victory
Spændvidde 167 cm.
Verdens bedste svæve
Konstrueret af verdens
ren HANS HANSEN,
VICTORY i 1953 blev
dannemarker med svæve
ler – Køb dette fuldt
sæt og byg alle tiden
model
Byggesæt m. tegning k

Barndommens sommerferier

Farmor og farfar (til hår, mig i midt mellem mine to fætre Hans og Peter. Kirsten og Poul flankerer : Kaas sommeren 1943).

Farmor og farfar og deres eksotiske Nordjylland fyldte meget i min barndom. Ikke som noget i den forstand *nært*, for dengang var der på flere niveauer utrolig langt fra København til bondesamfundet i Jetsmark.

Da hverken far eller farbror Jens ville overtage forældrenes gård, blev den solgt da jeg vel har været 4–5 år. I stedet tilbragte vi mine lange barndomssomre i farmor og farfar's aftægtshus ved **Pilgaard**: Faster Maren og onkel Per's vidunderlige store gård på flere hundrede tønder land, helt ned til engdragene ved Ryå, en flod på størrelse med Mississippi, følte jeg dengang.

De første år, før onkel Per anskaffede sig en spritny stålgrå Ferguson traktor, foregik alt gårdarbejde ved hjælp af kæmpe store jyske heste "med hove så store som gulvspande", kan jeg høre far sige. 12-15 i alt med hing-sten Prince i spidsen. Vi børn fik lov til at ride på de ældste og mest godmodige, og jeg husker, som var det i går, spændingen ved at side i spagat på kæmpedyrets brede ryg - højt hævet over det flade forblæste landskab.

Farfar døde af mavekræft da jeg var 8 år gammel (1950), og ikke helt uden grund. I stadsstuen havde han en zinkforet skuffe, hvor han dagligt tømte pibesovs og aske ud til en sort, tjæret masse. Intet gik til spilde hos den Nordjyske storbonde, og af det sammenæltede udskrab rullede han saftige kugler til skrå. Hans sorte mundvige og nærmest bedøvende tobaksånde var ikke noget at se frem til, når vi børnebørn fik det obligatoriske godnatkys! Da døden nærmede sig, blev familien samlet, og en efter en kom vi ind i soveværelset til den stærkt afkræftede bedstefar: "Ja, så farvel da, bitte Niels" kan jeg høre ham svagt sige "og opfør dig nu ordentligt, når jeg er væk"...

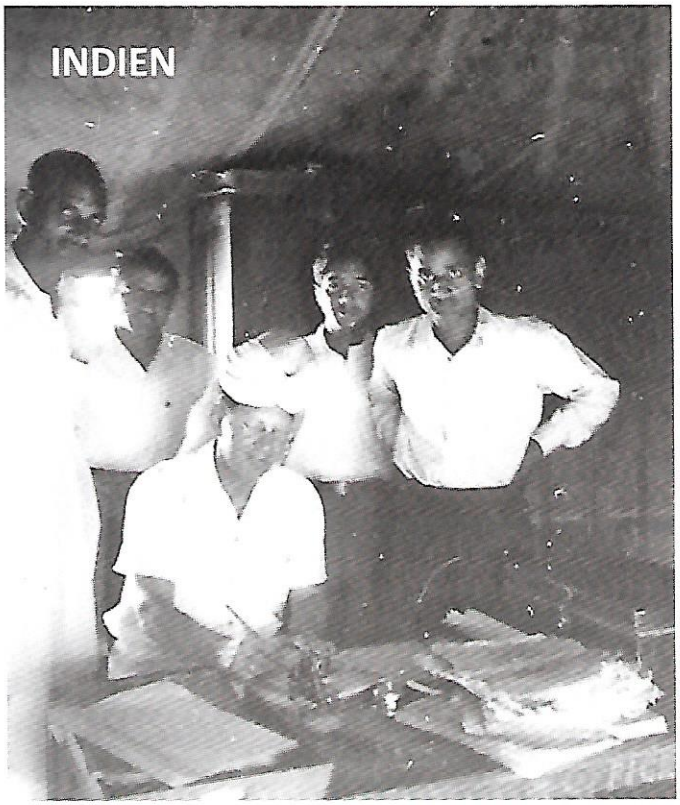
Ved farmors begravelse i 1962 var Jetsmark Kirke stuvende fuld, og jeg husker den gamle præst, klassekammerat med farmor, som sagde: *Nu ligger do her, Marie. Do kom åltid føst, når det gjaldt. Det gør do så å denne gong - og a kommer båre sjokkende bag etter, når vi snart ska ses ijen...* Disse farvel siger meget og et lokalsamfund, hvor tilværelsen nok kunne være hård, men som havde en nærhed og et sammenhold, vi i dag skal lede længe efter.

Norge sommeren 1948-48

Bolmensjön i Sydsverige 1956

I 1956 og 57 boede jeg sammen med min familie i Indien. Far havde for FN-organisationen UNESCO fået til opgave at skabe rammer for den nye nations skolesystem, med den danske folkeskole som forbillede - noget af et job i en meget fremmed verden med dengang "kun" ca. 450 millioner indbyggere, størsteparten endnu analfabeter...

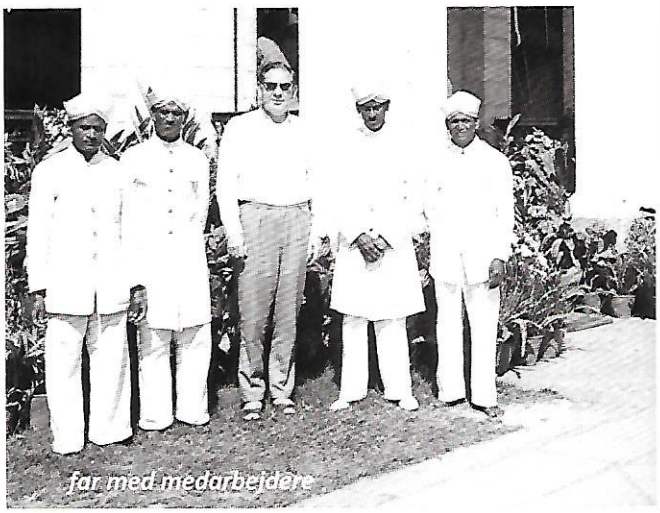
Far har senere fortalt om de mange besværlige forhold, som han mere eller mindre konstant måtte kæmpe med, og som til sidst fik ham til, rimelig desillusioneret, at forlade arbejdet noget før planlagt.

Med sine socialhumanistiske holdninger var det naturligt for ham at prioritere bredde frem for højde. Altså at få etableret en hel basal grunduddannelse for de mange mil-lioner børn, der aldrig havde været bare i nærheden af noget, der kunne kaldes en skole.

Han arbejdede i første omgang for at få oprettet meget primitive "seminarier", dvs. steder, som dårlig nok kunne kaldes bygninger: Lerklinede vægge med åbne huller til lys og luft, et bliktag og hjemmelavede bænke og borde. Her, fordelt rundt omkring i det enorme land, kunne så tusindvis af unge indere, med blot den mest basale grunduddannelse, få 6 måneders lærertræning til at starte en helt primitiv undervisning. Jeg mener at huske et første måltal på 12.000 (!) af sådanne "seminarier".

Oven i en lang række praktiske forhindringer mødte min far også en stor holdningsmæssig modstand hos en relativt lille, men meget indflydelsesrig indisk overklasse.

I århundrede havde de og landet været underlagt et engelsk koloniherredømme, og uddannelse på univer-sitetsniveau var noget der foregik mange tusind kilo-meter væk i England. Helt naturligt var deres ønske at få oprettet en række nye indiske universiteter, som ville være i stand skabe - og holde fast på - en ny højtud-dannet befolkningsgruppe i den nye nation. Så, i stedet for oprettelsen af mange tusind primitive grundskoler, var deres ønsker, at de gode FN-penge skulle gå til op-rettelsen af nye universiteter i nationens største byer.

far med medarbejdere

Problemerne drejede sig ikke kun om forskellige nye uddannelsesmæssige og pædagogiske fremtidsmål. Under det Britiske koloniherredømme havde der udviklet sig et velfungerende system af korruption og nepotisme, som måske mere end noget andet hæmmede den udvikling, min far kæmpede for. At få en høj embedsstilling i det nye land, var nærmest at sammenligne med vores verdens livsvarige kulturlegater, og hvor de midler man var sat til at forvalte, blev betragtet som tilhørende en selv. I fars tilfælde drejede det sig om de ret store beløb til indkøb, han fik tildelt af positivt indstillede UNESCO-folk i Paris. Af ikke særligt uransagelige grunde forsvandt størstedelen af midlerne imidlertid før de nåede frem til deres egentlige bestemmelsessteder.

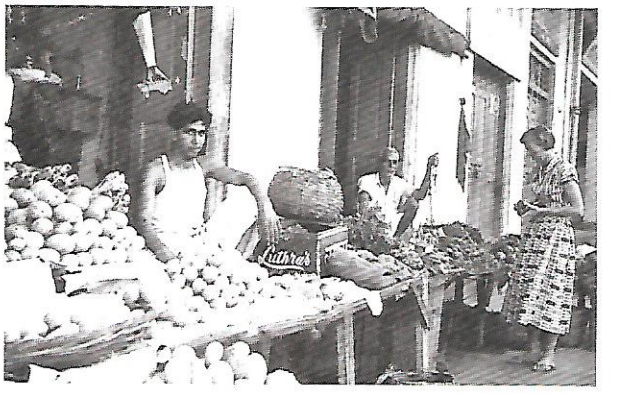
Her familien samlet foran vores bolig i Old Delhi,
Patel Chest Institute , Flat no 1.

Jeg tror nok far følte det som en slags nederlag, da vi rejste tilbage til skønne Danmark. I hvert fald en form for magtesløshed ville være ret så forståelig. Og dog, i de efterfølgende årtier viste far, at han ikke havde opgivet aktivt at arbejde for at forbedre forholdene i en verden, hvor mange millioner forsat kæmpede med en ufattelig fattigdom, sygdom og manglende uddannelsesmuligheder. Som mangeårig formand for Mellemfolkelig Samvirkes bestyrelse deltog han her i et utal af konferencer og rejser rundt om i en lang række udviklingslande.

Mange år senere, engang i starten af 1990'erne, havde jeg i Arkitektforeningsregi besøg af en gruppe indiske skolearkitekter og embedsfolk fra undervisningsministe-riet i Delhi. De var på rundtur i Skandinavien for at studere det, som vel stadig betragtes som en efterstræbelsesværdig folkeskolemodel. Jeg kunne naturligvis ikke lade være med at berette om mit ophold i Indien, også meget kort om, hvordan far havde kæmpet for bredden i en fremtidig Indisk folkeskole.

Jeg fornemmede hurtigt, at omtalte periode forekom forsamlingen ret forhistorisk. Og dog, en af de ældste kom bagefter hen til mig og fortalte, at man, hende bekendt, havde "bygget et utal, af meget primitive uddannelsessteder for landsbylærere, fra sidst i 50'erne til midt 70'erne", noget, der gik under betegnelsen "The Danish Model" mente hun bestemt at kunne huske! Jeg var glad for bagefter at kunne berette om det til min aldrene far, men det imponerede ham nu ikke voldsomt: "Nå, så var de år måske alligevel ikke helt spildt"...

Som Vendelbo var det nu nok alligevel det nærmeste, man kan komme selvros.

Mor og Shia Ram, vores sweeper, på indkøb i "Suppen" (Sabzi Mandi).

Kirsten og Poul med "følge"

Far og mig slukker tørsten på [illegible] - et eller andet sted nær Mysore i Sydindien

For mig som fjorten- femtenårig var det naturligvis en voldsom oplevelse at skulle bo i en, dengang 1956-57, hel anden og kolossal fremmedartet verden. Med deres socialistiske grundholdninger havde mine forældre valgt, at vi skulle bo langt fra de europæisk dominerede ambassadekvarterer i New Delhi, og fundet et hus umiddelbart op af det utroligt tæt befolkede Old Delhi.

Som jeg senere spøgefuldt har beskrevet det: "Vi boede cirka et par millioner indere væk fra den nærmeste europæer..."

Jeg sikker på, at opholdet har påvirket mig utrolig meget resten af livet. I positiv henseende, både menneskeligt og fagligt, men bevar mig vel:

Skal jeg helt overordnet beskrive perioden med eet ord, så er det: HJEMLÆNGSEL. Jeg var blevet revet bort fra min første forelskelse (den var svensk, havde langt lyst hår og hed Britt Waldö), og i det støvede, glohede Nordindien gik der næppe en dag, hvor jeg ikke drømte om en kølig eftermiddag med støvregn i Rude skov.

Danmark - Indien

Af vores forældre var jeg og mine to ældre søskende blevet forberedt på mødet med et land, der så godt som på alle områder befandt sig milevidt fra lille velbjergede Danmark. At kæmpelandet Indien kun få år forinden havde frigjort sig for århundredes imperialistisk under-trykkelse, og derfor bød på kolossal fattigdom og nærmest middelalderlige sundheds- og uddannelsesmæssige forhold.

Jeg husker især min fars understregning af, at vi kom som gæster og på ingen måde skulle opføre os som "bedre" eller bryste os af, at tilhører et af klodens allermest privilegerede samfund..

Som femtenårig lå disse formaninger tungt i baghovedet, da jeg under vores ophold fik lov til at deltage i et introduktionskursus for nye studerende på Delhi Universitetet. Jeg skulle fortælle om Danmark, og forsøgte ikke at skildre min land og min herkomst alt for rosenrødt. Under de efterfølgende spørgsmål, gik det imidlertid op for mig, at spørgernes nysgerrighed IKKE gik på, hvor vidunderligt det måtte være, at være født og opvokset i et rigt Nordeuropæisk land. Nej... det drejede sig faktisk om det stik modsatte:

Om hvor svært det måtte være, at komme fra den del af verden, som århundrede havde udbyttet og tyranniseret hele den øvrige klode og stået for verdenskrige med mange, mange millioner ofre... Ja ikke nok med det, men et sted, hvor man i store lejre havde samlet, gasset og brændt millioner af medborger - mænd, kvinder og børn...

Av, den var ikke rar – fra den dag mistede jeg for altid troen på at tilhøre et elitært folkeslag og en vestlig kultur, der var mere humant og civiliseret end alle andre.

Tropehjælmene var englændernes foretrukne.
Jeg nægtede...

